

Száz Pál

Részletek a Phytolegendáriumból

A birsalmafa neve

phytoenigma

A birsalmafa olyan, mind a öregék. A gyerekék má éfelejtették őket. Mámo má sënki nem emlékezik a birsalma íróra, sënki nem mongya a birsalmafa meséjire. Pedig Öregapád emlékezett rá, valamikor vágig birsalmák vótak a körtíjési úton, ott mēnt a prosēcijó tavasszā, mikor virágoztak búzaszēntölőre, mēg ősszē, amikor mēnt a búcsújárás, vonútak zászlókkā, koszorúkkā, éccēr termēt, másszor virágozt. Mámo má égygy sincs a határbo. Birsalmáknek is mongyák. Kituggya mēllikre hasonlít jobban, körtíre vagy almáro. De nem tuggya a níp, hogy sēnem égygyik, sēnem másik mer a alma mēg a körtíltisztessége csak akkora a birsalma mellett, mind a padláb. Mer gyerek csak. A birsalmakörtílt nem valamilyen alma vagy körtílt. A neve hasonlítcsa, a gyümölcsse hasonlítcsa, de a igasság másfele mutat. Mer a birsalmánok nincsen neve, ezér hasonlítcsa másro itet a neve. A alma mēg a körtílt gyerek csak, mind a onokák, olyanok, mer a birsalma a gyümölcsfák öregapja lehetne, mer avvót a őső a gyümölcsfák rengyibe. Avvót a őső fa, ami a Paradicsomkerbe termēt. De āra má sēnkisē emlékezik, mer azóta más lett a birsalmafa, más lett a embēr is. A birsalmafa gyümölcsse olyan, mind a ílet. Kemíny és keserű. Milyen hasztalan fa, gyümölcsse színre szíp, alakra kívánatos, fínylik mind a nap! De mire a embēr lepucúzza a szőszit, örűne, hogy ēheti, hát a fogát törī, olyan a húsa, mind a kő, ha ízleli kiköpdősi, olyan fanyar, megkeseríti a embērt. Almánok vagy körtíltnek hiteti magát! Mongya a níp, mer oktalan. Öreganyád tutta a birsalma titkát, megfőzte a gyümölcsit, addig főzte, míg olyan nem lett, mind a manna! Kimondhatatlan finom vót. De Öreganyádok, ha íne sē tunna birsalmasajtot csinányi, mer má Öregapádnok nem lenne hun birsalmát szēnyie. Ezt a birsalmát a elftársok sē szerették, kívágozták a körtívlési úton. Aszonták a nemesítő elftársok, Öregapád a kertészetbe dógozott. Jaj, nincs időnk nekünk a birsalmávó szarakonnunk, mire megfól letelik a ötēves-terv, oszt mēg megelőznek minkēt ezek a vad kapi-

talisták, mēg a Amērika! Ez a birsalma olyan kemínfejű, hajlandótlan, hát ennek mēg assē kő, hogy beporozzák, beporozza magát, mind mikor mēg Ádámévát nem szakasztotta kettē Atyámteremtőm. Minek ezt a fát gondozni, nyőjjön vadon. Terem az magátú, pfűj, a haszontalan! Mēg nemesíttenyi sē hatta magát, nem lehetett belē mēg ójtanyi sē, olyan hajthatatlan a birsalmafa. Mēg meccenyi sē lehet, hannyi kő nyőnyi, mert különben nem terēm, olyan kemínfejű. Hát ilyen a embēr ugyi, nem szeret szarakonnyi. Mindēn röktön kő nekī, márisazonnal, gondoskonnyi nem akar a níp, csak a saját ésígirű. Oszt ha mámo nincs, hónapra éfelejtī, hogy köllött, mer márú hónapra áll. Így vót má Ádám-atyánk mēg Évanyánk a Paradicsomkerbe. Mer akkor mēg a birs alma vót, avvót a fa, aminek gyümölcsibű ettek. Azok is röktön akarták a bűnt. Pedig nem hijábo tiltotta Atyámteremtőm túle ikēt. Almafákrú, körtílékrú ēhetek, de ārú fārú nē égyeték, mer ammēg nem írēt meg. Gondozátok addig szípen a fát. Mer annak a fánok akkora ereje vót, hogy kípzēnyi sē tuggyuk. Ha e világ összes fájánok, fűvinek íróját égybevésszük, nem anná ki! Így osztán úgy fort Ádámévánok torkáro a harapás, mind a mírēg. Mer mēg nem írēt meg akkor a ír. Ez a bűn. Mind megszakatt a ír ott, észároott a Paradicsomkert, kiasztak a virágok, kifattak a fák. Éhērvatt, ēvadút mindēn, mind a körtívlési ómajorba, mindēt fővert a gaz. Attúkezdve égymás káráro ínek a növények is, mind a embērek. Attúkezdve a embēr, mer gondoskonnyi, gondozni nem akart, mindēn röktön köllött nekī, munkávó keresi kēnyerit, a föld verejtikivē, asszony fájdalommā szūli gyerekit, attúkezdve. A birsalma is megkapta a maga átkát. Attúkezdve keserű a gyümölcsse, mind a ílet, húsa kemíny, mind a munka. És habár a írja a szakadáskor ēkeverēdēt a világ fűvei, fájjī között, nem tuggya sēnki, mer a felejtīs átko írte ikēt, hogy a birsalmábo mēg így is ippen ölīg ír maratt, hogyha a embēr összes baját égybevénnink, mindet kianná. A gyógyereje minden embēri nya-

valárok használ. Minden tagja, levele, gyümölcse, kírgye, rügye ennek vagy annak a bajnok orvososa. De büntetés írta a birsalmát. A felejtés miatt ékeveredett a világ fájjinak rengyibe, min Krisztusurunk, mikor e világbo gyütt. Így osztán almánok még körtílnék nízi a níp, mer hitetleny, éfelejtí, hogy vítkézett. Márú hónapra. Éfelejtettük a birsalma nevit is. Hügyan híhatta Ádáméva még Atyámteremtóm a Paradicsomkerbe? Aszmonta Atyámteremtóm, kitörtlöm nevedet a ílet könyvbü. De mindén átok, mindén bün jóvá tēhető. A munka, a gondozás a legnagyobb jótett, mer gyógyíjja a fődet. Ezér

a birsalma akkor üdvözül, ha minden embéri nyavalyát meggyógyított. Ha megdógozzuk a birsalmát, olyan finom lēssz, mind Öreganyád birsalmasajtya, majnem olyan íze lēssz, mind a Paradicsomkerbe vót. Amikor a birsalmasajtot ēsszük a hideg napokon, a Paradicsomkertre emlékezünk. Így emlékezünk meg a birsalma erejirü. A birsalma a magány fájjo. Akármi vadonba elíll, magátú terem isten örö mire. Ilyen ēgyedü van a ember a íletbe e teremtett világbo. Olyan finom, hogy az embernek a neve is eszibe jut. Kimonthatatlan!

A szígyēnvirág

phytoenigma

A szígyēnvirág olyan, mind a patyolat! Női bajokra igēn jó. De nem vót ez mindig így. Öreganyád a megmondhatója, istennyugossza! Mert a rígi világbo még piross pötty vót a közepin, csak a szíle vót fehér. Akkor még talán máshügyan hítták, nem szígyēnvirágnok. Öreganyád, amikor még olyan gyerek lánko vót, vót neki ēgy barátñje, úgy hítták, hogy Élzastrum. Hát ez a Élzastrum ott lakott a szēmbeszomszídiba, a zsidóházbo, ibolyát szēttek tavasszā a árokpardon, nyáron a csērēsniefāt mászták. Öregapád, istennyugossza, látto, amikor vittük ikēt. Kiterētük ikēt a házbü, bevezínyóttük a állomásro, főhajtották ikēt a vagonyokba. Látto mindēnki, csak úgy csinátok, mintha nem látnák. A embērek bemēntēk a házoikba, lehúzták a rolót. Élzastrum utósónak szāt fő. Bár nē is szāt vóna. Bár nē is varták vóna. Mer a kakastollas elftársok bevittük itet a hátsó helysígbe. Öregapád, olyan sedre gyerek vót, bemászott a malom hátsó udvaráro, látto, ott vót a sok könyv, mind tele zsidóbötükkē, indáztok a sorok bārú jobbra. Akkora lángó ígētt, hogy ēgig írt. Nem értette Öregapád mér horták össze ikēt, mér köllött elígetnyi, nem érti mái napig sē. Csak

hajnāra aludt ki az izgó. Hideg vót a rēggē, szeles idő gyütt, addig kavarta a hamut, amíg porrá nem őrote. Osztán főkapta, vitte, horta szērteszít, mire elút a szél, gyütt a eső, mer nagy vihar kerekēdēt, úgy gyütt a Rohadtszugla felü, mint a vigitlet. Megētte a sār mind a kormot. Azóta tele van a maradi föld a zsidó bötükkē. Azoknak, akik óvasnyi tutták, mennyi köllött, hütt helyük maradt, mind a tűznek a malom hátsó udvarán. Ezēkbü a maradi bötükbü hajt a szígyēnvirág, azóta fehér, mind a patyolat. Monta Lébus, istennyugossza. De Öreganyád a megmondhatója, hogy bizony a Élzastrum váltotta meg fōttyátú a szígyēnvirágot. Azokkā a csēppekkē, amit maga után hagyott, míg utóra fōterētük a vagonba. Hun a zsidók Öregapám? Kérdēzte Öreganyád, amint látto, hogy üres a ház. Sőtít vót bent, hütt helyük. Öregapja nem felet sēmmít. Csak a szígyēnvirág vallott színt mind a patyolat. Női bajokra igēn jó. Mire a eső után virágot bontott, ētünt belülle a vírfót örökre a szenvedistü, máig is az a megmondhatója a szígyēnnek, istennyugossza.

Avar

phytoaforizma

Halottak napjāro má mindēnt ēborít a avar. Halottak, mindēnhun halottak. Mer olyan a avar, mint a halottak. Temetetlenü hevernek ēgymáson a oszlásro várvo, mind a lágērbe a hōttestēk. Monta Lébus. Ha begyünnek a rossz idők, kituggya meny-

nyi idő még, mire a utósó is ēhullik. Azt sēnki sē tuggya megmondanyi. Assē, hogy mikor gyünnek be a rossz idők. Kituggya nincsenek-ē má azok itt rígēn. Akkor ēgyün a Mēssijās öregembēr kípibe, összehárijja a avart, mind ēgybegyüjti a ēhullott le-

velekét és  t zelli, mind a l g rbe a temetetlen test k t. Monta  regap d a L busnak, mikor m  ig n  reg k v tak  s  ssz  kim ntek a temet be. A Krisztusurunkra gond t. Szemmih l hav bo b zl tt Marad a  szi k d alatt. No,  getik a  reg k t, mont k a r gi  reg k. Ezt  gy k   rtenyi, hogy a  reg k  getik a  reg levelek t, a avart, no. M mo m  nemig n lehet  getnyi, meg van tiltva, f jel nt a n p a emenv n, no de legal bb nem b zlik a f falu t le. Szertefoszlik a  let nk, mind a f st, gond jatok istenorsz g v , az a otthonunk, v g  ott marad mindenki. Monta Imreatya minden szen-

t kkor. Mi ez a b d s f st ahho k pest, ami a l g r kbe v t! B n s f st v t az. Monta L bus. De  gy n a utos  nap, amikor a utos  falev l is  hullik. Akkor minden maradi, f di l g r f szabadd l, akkor a M ssi s  gybegy jti mind a n pet,  gy n a megv lt s.  sszegy nek mind a igazak, akkor m  a eg sz f d Aty mteremt m port jo l ssz, mind a Paradicsomkerbe v t. Nem lesz m gin  sz, t l, soha s , minden  r kk  vir l. Ez r ker d a b nt, Isten kertyv  gond j, hogy a megv lt s vir gio bimb t boncson. Mont k.

A b n k mes je. A mar doskod s. A b nbak.

phytoanekdota

Ez m nt mindig is, ez m gy m mo is,  d m va idej t  fogva. Nem  n v tan, a asszony v t! Mondta  d maty nk. Nem  n v tam, a k gy  v t. Monta  vany nk. A k gy  m g  ccsin t, minha nem tunna besz nyi. Azany d, adok  n n k d k t ny vet, akkor s  fogsz te besz nyi m  t bbet.  gy oszt n olyan a hitetleny, mind a k gy .  cc r  gy sz ll,  cc r m g am gy, de a legrosszabb, ha h gat. Mer a k gy  is szisz g, m s vesz re t r. Ez m nt mindig is, a mar doskod s m g a v doskod s. Ez k mind a nyelv b njei. Mer szakad s van a vil gbo, mind a k gy  ny vibe  d maty nk idej t  fogva! Ez r k  a k gy f  erejiv   nyi, mer amikor Krisztusurunk kiv tte a k gy  ny vit a sz j b , a Szemp ter l tto, hogy gy keret ereszt tt. Ez r ny ll  gy sz lbo a k gy f , mer az mind Krisztusurunk, minden szakad st begy gy tt. Bev d t k azt is. Mer k ll tt a b nbak. Az minden id be k ll a hitetleny knek. A h bor  ut n mink v tunk a b nbak, mer aszont k, a b n s k vagyunk, mer a magyarok csin t k a vil gh bor t. Akkor kiv tt k deport nyi a n pet. Akkorra m  meg p t k a l g r k. A zsid k miatt van minden, azok sz tt k sz tt a monarchij t! Akkor kiv tt k a zsid kot, vitt k a g zbo, a emb r k kaf t ri j b . Hogy nem d t be a f d a b n k s lya alatt.  regap d  regapja mes te, hogy bev d t k  cc r a maradi zsid kot, mer  t nt  gy kisl nko.  t tt k itet l b al , oszt a v rit m g beles t tt k abba a kov sztal n k nyer kbe! Ez is a nyelv b ne v t. Va-

lakire ugyi r  k ll tt fogni, nos ippen akkor v t a zsid husv t. M r rosszv ge l tt v na, mire kider t, hogy  sz k tt a l nko,  m nt a  majorba sz g nyi, be t libap sztornak. Mindig k ll a b nbak a mar doskod  ny vnek. Hun m g a cig nyokra fogt k.  cs jj k a gy r k k t, oszt a s nkif ggyin agyoncsapj k, ny rsro h zz k  s meg szik! Krisztusurunk ink bb fesz t tt k meg, mer jobban k ll tt n kik a rabl gyilkos.  regap d is bev d t k  cc r. Vi szty  ny prijaty l triedi, ny rprijaty l pracuj c ho ludu! Monta a f n kelft rs. Vi sztye kul k. Milyen tul k, fizet m a ad t, gazd kodik a saját f dem n, monta  regap d  regapja v ns gire a komisz komisz rnok, mer nem  rt tte. Nem  rti azt  regap d s , nem is lehet. Hogy micsin tom? H t ippen az nem der t ki. Hogy mi v t a v d. Oszt n a  reg m g olyanr  is hallott a  regapj t , hogy r g n hat rker ll skor kisors tak vallakit, oszt azt j   vert k, kikergett k a falu hat r n t lra, hogy  vi-gye a sz r ncs tlens g t. Eszt n harmadnapra hazagy tt, mind a kivert k borkutya, a sz r ncs tlens g t m g kinthatta a s nkif ggyin. Gond ta a oktalan n p.  gy m nt ez mindig is. Valakire mindig r  k ll tt fognyi a k lt tt v dot. Ez a mar doskod s, ez k a nyelv b nei. Mer olyan a b nbak, neve is mongya, mind a istenb r nyo. De ha  gy nk Krisztusurunk it nyi  ll k t  s h ttakot, kire mutogatunk majd. Kit v d llunk be, kire mongyuk, nem  n v tam, avv t a!?

Csillagrizsa

phytoanekdota

A Gazdványi grófoké vót a Ómajor a régi világbo. A Gazdványi grófokra sënki nem emlíkszik, azokrú csak Öregapád Öregapja mesét. Mer azokná szógát legín korábo. Oszt a háború után meghāt Ferencjóska, begyüttek a csehék, nekifoktak, hogy mekszinájják a kösztársoságot. Jésztlí mnyë névjerzsíté pánové, pogyívëjté së na Ameriku! Monta Maszarikelftárs. Hát így is vót, aszittík, maj itt is mekszinájják a Amërikát, oszt kisëmmiztík a Gazdványiakot, a Ómajorbú még létth Novázëm. Ezër híjják Amërikánok a mái napig. Ha hugyan létth ott ëccëribë új föld, fene së tuggya. No így taláták fő a Amërikát is, osz mënt a níp a új földre. Kapányi. No akkor osztán toborozták a szlovák nípét, cse nípét, morva nípét, hëgyi nípét, vögyi nípét, katalikus nípét, rëformátus nípét, léhet mënnyi a Novázëmbë, meglássátok, milyen jó lëssz ottand, ott még a keríttis is kóbászbu van, ëggy esztendöbë kéccër aratnak! Mer azër csináták ezt a csehék, hogy keverjék a nípét. Vót is ebbü keverëdis, hajaj! Gyüttek a nípek, kitüzték a kërëszttët, min Szenkolonboskristóf Amërikábo. Ezër híjják ikët, neve is mongya, kolonistáknok, a kolomposkristófrú. Mer a Szenkristóf átmënt a vízën, mind a Szemmözës a nippë. No akkor bedöt a rencer, gyütt mëgin a háború, begyütt a Hortielftárs a fehír lovon, akkor ezék a cseszlovák nípëk megjettek, jáj, nyëhcëmë uzs zasz magyarov, cso tu sznami bugyë, cso bugyëmë, ilstállómestëre a Hortigrófúrnak? Akkor viszszamëntek oda, ahunnaj gyüttek, ahugyan a rossznyëvek kúttík ikët, vót, ki a falukba bekötözött, nos ottmaratt maradon. Esztán begyüttek a nímëtëk, begyüttek a ruszki, vígü a komunisták, azok má ki së akartak mënnyi. Azok még mekszináták a komunistamerikát. Eszpersze nemszabadott vót mondanyi! Csinátok falut azok is. Akkor fölipítëtték Csillagfalvát, a Hviezdovót. Hviezdoszlavovó má vót, ugyi asz nem léhetëtt. De még címërt is csinátok nëki, abba berakták a nagy vërës csillagot, kitüzték a faluelejire, min Szenkolompos a amërikaji zászlót a Hódon. Mer ugyi akkor má a kërësztt nem vót divat. No ezék csak a Kisdunáig írték, nemmessze a Kristófgázlótú a Sárretën, oda horták azelett fürdetnyi a disznókot, mer olyan árterület vót. No, ahun addig mocsola vót, fölipút Hviezdovó. Ezék a elftársok kialáták, megcsinájják, ha törük, ha szakad. Betonyút, járdák, házok katonás rendbë, vót emenvé a templom helëtt is, ott székët a szentháromság, ott vót a Leninelftárs szentatyuska, Sztá-

lin fijasckájjo, még a Gotvaldelftárs, aki megszát minkët, mind a Szentlilek! Pedig Krisztusurunk is megmonta, szikláro ípícsd a házodot. Hát ammëg kerek e vidikën sincsen! Mámin szikla. Csak a Tátarábo. Léhet, hogy onné hoztak, alaköveznyi. Vagy legalábbis a Zoborrú, tiszta időbë láccik is a Szamárdomb fölött. No ölig az hozzá, fölipútek a házok katonás rendbë, mind a gyufásskatulák, megindút a tervgazdaság, még Maradrú is jártok oda dógoznyi a jëerdëbë. Hát ott ezék a elftársok kitaláták, hogy ök bizon nem csinánok Amërikát, még átkos kapitalizmust, inkább mekszinájják a kiskínát! Nëki is foktak rizsát természetnyi. Kitaláták ám ezék a okos elftársok, hugyan léhetne. Leresztëttek ëgy darabot a Kisdunábú, oszt ott nyöt a rizsa, a Sárret lett a Rizsoviszko. Hát a csincsungok a csudájáro jártok. È nem akarták hinnyi, hogy a Kisdunáná is megterëm az a fene búzájjuk. Mer a rizsa ugyi a csincsungbúza, azër keskëny a szemük, mer effolytábo aszt ëszik, min mink a búzát. Még a tévébë is benne vót a cseszlovák csuda. A magyar földbü, Hviezdovóbü. No vígü még a Maóelftárs is ëgyütt mekszudányi a csillagrizsát. Ugy megirigyöte a zamattyát, mega karta vennyi a Kisdunát a elftársoktú. Cserëbë atta vóna nëkik a kínaji nagyfalat. No hát ez nagy falat is vót a elftársoknak, gondúták jól gyünne ez a Dunáná a magyarok közë. De mink ezt a Kisdunát ë nem aggyuk sënkinëk! Èccër má megjártuk ezëkkë a magyarokkã. Ègy fehír lójër elattuk a egisz földet Hortielftársnok. No, mi má az a Hortielftárs, mi má az a Kisduna, mi má az a Magyarország, aszongya Maó elftárs, az is valami? Fogom, nos beszántom a egísszet, minálunk a micsurinkert is nagyobb, mint ez a ország. Ha nëkünk aggyátok a Kisdunát, hogy hogy rizsát természetshessek a csincsungjaimnak, ëfoglállom a Magyarországot. Aszongya nëkie, mer má gondúta, hogy akkor a Nadduna mellett is rizsát természetshette. Teccëtt is a elftársoknak a ötlet, de azër megjettek, háha ki találl törnyi a tatárjárás. Mer aszmá a szibilla megmonta, hogy akkor gyün a világ víge! Akkor bemëntek a jëerdë irodábo, hogy főtelefonájják a Sztálinelftársot, mégiscsak, hát mit szóna ehë. Igírt annak Maóelftárs mindënekët, rizsatengërt, de aszonta nëki, në talá-goss, Maóelftárs, osz mégis hogy magyarázom ki a Rákosielftársnok? Így osztán nem létth sëmmi a üzledbü. Így osztán természettték tovább a cseszovák csillagbúzáat a Sárretën, amíg meg nem unták. No,

mámo má jáerdé sincsen, nemhogy Rizsoviszko, de ezék a csincsungok csak visszagyüttek. Oszt a szamszungba dógozik a níp a jáerdé helétt, járnok Galántáro a hathuszassá. Még má az a tatárjárás is gyühetne vissza, istenőrozsz! Osztán beszíl a níp is mindénfélét, jár, pērēgnok a rossz nyēvek, de má a igasságot sēnki sē tuggya. Hugyan is vót azzá

a csillagrizsávó. Hát úgy, hogy a ēggyik elftársnok, amikor otthon írta össze a ötēvestervet, beírta rá viletlen a felesége, hogy rizsa. Mer aszitte, hogy az a bevásálló lista! De csitt, te gyerek, ē nē mond sēnkinek, mēr még vissza talánok gyünnyi ezék a elftársok, oszt becsuknak, hogy sziggyátok a rencert!

Fagyöngy

phytoanekdota

Öregapád még a Szökösfēri ēggyütt vótak a fronton. Asztán még a fokságbo. Ęccerre hítták be ikēt, istentuggyahun a ruszkikná. Há ahogy ott sínlőnnek a lágērbe, idefigyējj, Szökösfēri, aszongya nēki Öregapád, ha valamit nem csinállunk, ezék ēcsikkasztanak minkēt. Amikor osztán kitapasztáták a íj-jeli őrsígváltást, ott szēmba a barakkokká olyan burjános bozótos vót, má a szökísēnn járt a eszük. Ęccer osztán a ruszkik Sztalinelftárs születésnapjaro úgy berúktak, sikerūt kijutnyijuk. No, nem is úgy vót, mer akkor vót a ruszkikarácsony, azokná kīsőbb van. Mer a ruszkikná mindēn mindíg kīsőbb van. Ezér a elftársok is óvatossak vótak. De alamuszik. Megáj, Szökösfēri, meglátod, mire kitavaszdik, otthon lēsünk. Jaj, várjá csak, várjá, ittveszünk Szibériábo a nagy télbe! Olyan nagy tél vót akkor, megfattak a madarak a levegőbe. A tód úgy átfagyott, öles repedisēk futottak vīgig rajta, úgy köllött hídat támosztanyi fölējük. Olyan fagyos vót a szél, hogy ha fűjt, a földhők jēggéfattak, lepottyantak a földre, mindent összemetétek a jégzilánkok, miszlikbeaprítottak, ahogy leestek, rípitáro törtek. No, ahán lópís, annyi ima. Mēntek. Hánszor etüntek a hóba! Olyan huzat vót, minha késsē meténik a embēr víkonyát. Hogy ē nētívegyenek, mēntek a sínyēk mellett. No persze úgy bellebb a erdőbe, mezőbe, fákon, szántáson, mer a sínyēkēn sokszor jártok a csendőrok. Akkor ha ēkapják ikēt, vīgük. Biztos agyonlővik ikēt, min Tēkszaszba. Osztán hogy napközbe itt-ott megbújtak valami burok tövibe, mind a rókák, máskor bekírecktettek valakihē. Mēntek, mind a ínekškódúsok, min Szempētēr még Krisztusurunk hajdanán, szállást, ívelt kíregettek. Ínekőtík a szíp magyarnótát, de há tutták is aszt a bábuskák, tátuskák! Osz vót, hogy attak, elaluttak valahun a pajtábo, istállóba, segítettek nēkik valamit másnap, dógozgattak a ház körű, nem baj, hogy nem értētük ēgymás nyēvit. Oszt továbbatok. Íjē mēntek, hogy meg nē fogják ikēt. Mēntek a nagy oroszországon kērēsztű kasú, hóba,

szántáson, mēntek a front nyomábo. Mēntek a pusztíttáson. A szēnnéigētt házokot belepte a hó, árvák rívását ēvitte a hófúvás. De ritka vót a szērēncse, mer fít a níp, így osztán sokat ēhēszték, nélküöztek. Nos sēhun a tavasz, ēggyre kemínyebb vót a tél, aszittik, má ki sē mēnnek belülle. Ęccer osztán valaki nyitvahatta a fellegajtót, olyan fōrgeteg gyütt, olyan hóvihar keverēdett, ēfújta ikēt a szél, ahugyan mēntek a szántáson. Nēkifújta ikēt a erdő szílinek, osztán ott valami gizgazba megbújtak. Olyan fagy vót, hogy megfagyott a ég boltya, oszt letörött belülle ēggy darab. A lukon még át-szōktek mind a szelek, mint Öregapád még Szökösfēri a keríttisēn. No, rēggēre befújta ikēt a hó. Öregapád úgy imátkozott, rēggēre meg nē faggyanak. Osztán elalutt. De másnap fōkētek szērēncsere mind a ketten. De megjett ám a Szökösfēri. Jaj, hun a orom, hun a orom, nem talállom a oromot! De a ora ott vót a helin. Igaz, piros vót, mind a paprika! Hijábo dōrgūte, nem érēszte a orát. Ęfagyott nēki. No, Szökösfēri, aszongya nēki Öregapád, nyúgoggyá meg a sorsodba, kírd a istent, hogy megsegíjjēn, de a utunkot folytatnunk kō, mer ittveszünk. Nincs azzá baj, ēfagyott, maj leesik. No ēgye fene, több is veszēt a Donkanyarná. No de más vót ám a Öregapád észibe. Gondúta megtréfájjo a Szökösfērit. Ha sikerűll. Accsak úgy hānto a kērēsztēket, daráto a imácságokot. Attú fít lepottyan a ora! Ęccercsak megáll Öregapád ēgy nagy nyárfo alatt. Idefigyējj Szökösfēri. Emlíkszō-ē még, hogy hugyan kō lōnnyi? Honnē emlíkēzník. Ha most itt eszt a fagyöngyöt fölöttünk elősszōrre élővdmēgmēnekűll a orod, és talán mink is. Mer ha többecerre lövöd le, biztos megfognak minkēt. Ęggy lövísre még talán nem figyēll fō sēnki. Több sē köllött a Szökösfērinek, kērēsztēt vetēt, kezibe vētte a lōcsöt, lelōtte a ágárú a fagyöngybukrot ēgybű. Öregapád hultábo ēkapta, leszētte rúla ja bogyókot, kinyomta ikēt, ráragasztotta a szökösfēri oráro. Olyan a leve, mind a enyv, a rígi világo

annak is hasznáták. No, mosmá méhetünk akármennyit, a orod má le nem fog esnyi, jól odaragasztottam. No ěre osztán jót nevettek, futottak tovább, meg nē fogja ikēt valaki. Így osztán vissza-

ragasztotta Öregapád a Szökösferi orát. Mire ěgyütt a kikelet hazairtek, jobb vót az, mind újkorábo. Hállo a fagyöngy csudálotos erejinek.

Talállós mese 3. A levelek mēg a gyükerek

phytoenigma

Ěccēr ěgy szíp nyári napon hallotta Öreganyád, hogy susognak a falevelek. Kislánko vót mēg, őrszte a libákot, azok legētek a tallón, ammeg lefekütt a hősíg elū ěgy hatalmas patyolatnyár alá. Hát ahogy nīzi, hogy csillognak a leveleji, alú csillognak, föllū zōdēnek. Beszīgettek ěgy más között. Mink vagyunk a ěgīsz vidík íkessīge, világnok dīsze. Mink adunk lombot a terebīlēs fánok. Mink fogjuk fő a szelekēt, hūssōt tartunk a szēgīn vāndorlegīnyēknek, törōdōtt būcsūsoknak, pihenō pásztoroknak. Ūgy kipihenik magunkot alattunk a hūssōn, örōmükbe táncro pērdūnek. Ha fehír leveleink avaráro fekusznak, ěkerūlli ikēt mindēn rossz álom, ha titkos gyükereink fölé hajcsák fejükōt mindēn rontást vīdve vannak. Íjjē a filemilék dalōnak, hajnāba a kakukkok mongya, nyáron a vércse vījog, őssze galambok būgnak āgojik kōzōtt. Mēg a szellō is velūnk jāccik, hogy csillogjunk, mind a tō tūkre vihar elōtt. Há mit írne nekūlūnk a vidík? Monták a levelek. No pedig eszt mind nekūnk kōszōnhetītek, szōllāt meg ěggy csēndes hang szēlīden a alázotos mīlsīgbū. Ki szōllāt meg, ki beszīl velūnk ilyen szēmtelenū? Kērdēztīk azok. Ki meri hozzánk hasonlītanyi magát? ěre ūjbū megszōllāt a csēndes hang. Mink vagyunk azok, akik a mīlsīgbū kijāttunk hozzātok, mink táplālunk, mink aggyuk nekētēk a íllō vizet. Mink vagyunk a láthatatlan gyükerejītek, akik tīktēkēt ítetnek. Hijābo dicsekētētek íkes koronātokkā, a föld sōtīttyībe tízszer akkorāro terjedūnk. Ha ěgyūnk a kikelet, mink nyōvesztūnk tīktēkēt a föld sōtīttyī-

tyībū, a íllō víz tisztasāgābū, belūllūnk hajtotok ū levelkēkēt. Ha mink, gyükerek nem lēnnīnk, nem lēnne fa sē, sē lomb, sē levél, de mēg a vilāg sē létezhetne nekūlūnk! Há má akkor tisztāro szīttesne a föld, nem nyōne sēmmi. Nekūlūnk ězēr osztán ěpusztūnātok. Megājjotok, hogy olyan gōgōssok vattok, hogy olyan fönt horgyātok a orotokot, ěgyūn a ősz nemsokāro! Hijābo burzsujkottok ott fönt, mink vagyunk a dōgozō nīp, belūllūnk ínek a urak, monta Lēnīneltārs a leveleknek. Mer benne vót ěz a talállós mese a Öreganyád óvasōkōnyvībe. Benne vót az is, hugyan kō ězt ěrtenyi. Mer a levelek, āgok jegyzīk a būsze urasāgot, akik kīzsāk-mānyōjják a gyükereket, a dōgozō nīpet. Hijābo, hogy a nīpbū ínek, a urak ěfelejtīk a gyükereket. Aszōntāk, a nīp lēssz a ūr, de há ki látott má olyant, hogy a gyükerek lēgyenek föfelē, a levelek mēg a földbe. No há így vōtak ězē a Pāsztořeltārs mēg a komunistagrōfok Öregapād idejībe, így vōtak ězē a Gazdvānyi grōfok Öregapājānok idejībe, māmō mēg má a onokāknok a maszēkok a grōfok! Mer privatīzāvo van má māmō mēg a legkīssebb gyükēr is a föld sōtīttyībe. Oszt azōta rohad. Nem ěrtēte Öregapād, hugyan kō ěrtenyi ězt a talállós mesēt, mer vīgūl is ōk lēttek a levelek. Azēr híttā ikēt Öregapād komunistagrōfoknak. Osz gyūtt a rencērvāltōzās, lepotyogtak mind, mind a levelek őszre. Ūgy jārtok, mind a urasāgok sorra. Így hajtīnak mindīg ū levelet a gyükērbū mindēn szēzonra, csak a paraszt marad ott örōkre láthatatlanū a földbe. ězt āmotta Öreganyád, mīg őrszte a libákot.

